

บทความวิจัย

วิเคราะห์ชีวประวัติบรมครูแห่งโลกมลายู: ชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์

ฮารีระเจ๊ะโด*, อับดุลเลาะ การ์รีนา**

*นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา (อศุลุดดีน) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU)
Mobile: (+66) 0895996592, Fax: (+66) 073348726, e-mail: harehchedo@gmail.com

**รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาอิสลามศึกษา (อัลกุรอานและอัลหะดีษ) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU), Mobile: (+66) 0816784437, Fax: (+66) 073348726, e-mail: Abdullah.d@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาชีวประวัติของชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาของชัยคุดาวูดเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือชีวประวัติอุละมาอ์ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิพากษ์วิจารณ์ การอนุมานและการอุปมาน ผลการศึกษาพบว่า ชัยคุดาวูดเกิดในปี ฮ.ศ. 1183 ที่บ้านกรือเซะพะฎอนีย์ดาร์ลุสลาม ได้รับการศึกษาเบื้องต้นจากสมาชิกในครอบครัวที่พะฎอนีย์ ต่อมาได้เดินทางไปศึกษาที่เมืองอาเจะห์ประเทศอินโดนีเซีย เมืองมังกะฮ์และเมืองมะดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จากการแสวงหาความรู้จากหลายแห่งและใช้เวลายาวนานวิชานี้เอง ทำให้ชัยคุดาวูดเป็นอุละมาอ์ที่มีความรู้ที่สูงส่งในหลายสาขาวิชา จนได้รับการยอมรับและการยกย่องจากอุละมาอ์ของโลกมลายูและโลกอาหรับ ชัยคุดาวูดเป็นอาจารย์ประจำมัสยิดอัลหะรอหมและได้ผลิตงานศิษย์จำนวนมากมายังชัยคุดาวูดได้อุทิศตนในทางศาสนาอิสลามจนถึงวาระสุดท้าย และเสียชีวิตลงที่นครมังกะฮ์ ผลงานนิพนธ์ของชัยคุดาวูดมีจำนวนมากยังคงใช้เป็นตำราหลักของการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาปอเนาะทั้งในแผ่นดินพะฎอนีย์และโลกมลายู นับจากอดีตจวบจนปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชิวประวัติ, ชัยคุดาวูด, อัลพะฎอนีย์

Research

SyiekhDaud al-Fathani: Guru of The Malay World

Hareh Chedo*, Abdullah Karina**

*Ph.D. Student, Major: Islamic Studies (Usul al-Deen), College of Islamic studies, Prince of Songkla University (PSU), Mobile: (+66) 0895996592, Fax: (+66) 073348726, e-mail: harehchedo@gmail.com

**Assoc. Prof. Dr., Thesis Advisor, Major: Islamic Studies (al-Quran & Hadith College of Islamic studies, Prince of Songkla University (PSU), Mobile: (+66) 0895996592, Fax: (+66) 073348726, e-mail: Abdullah.d@psu.ac.th

Abstract

The study of the biography of SyeikhDaud al-Fathani is a descriptive study. The objective was to study the biography of Syeikh. The data recordis from his biography. Data were analyzed by criticism the inductive and deductive. The study was founded, Syeikh was born in Fatani, in 1183 AH. atKrueseh, Fatani.Syeikh was born in famous family of Patani'sulama. Preliminary studies by his family and the famous Fatani'sulamas. After he finish his studied from Fatani'sulamas, he went study with famous of ulamas of Aceh, Indonesia. After finish his studied, he went to Makkah to studies with famous Makkah'sulamas and went to studies with Madinah'sulama for several times.Syiekh has teach regular at al-Haram mosque, and also produced many of students and wrote many famous textbook and its still used as a textbook in Pondok of Fatani and in the nearly countries until now. Syiekh are recognized and appreciated by society as well and syiekh was actives in the academic field until the end. And was died at Mecca in 1262 AH.

Keywords: Biography, Syiekh, Daud al-Fatani

บทนำ

ชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์ถูกกำเนิดตระกูลอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญของแผ่นดินพะฎอนีย์ การศึกษาในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้อิสลามกับอุละมาอ์คนสำคัญที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ชัยคฺเริ่มออกเดินทางยังเมืองอาเจะห์และใช้เวลาช่วงหนึ่งเพื่อศึกษาเรียนรู้หลักการอิสลามกับอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงของเมืองดังกล่าว ต่อมาชัยคฺได้เดินทางเพื่อแสวงหาความรู้อิสลามยังนครมักกะฮ์และนครมะดีนะฮ์

การใช้เวลาศึกษาหาความรู้อิสลามที่ยาวนานมากนี้เอง จึงทำให้ชัยคฺกลายเป็นอุละมาอ์ที่มีความรอบรู้ในหลากหลายแขนงวิชา ชัยคฺยังทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนประจำมัสญิดอัลหะรอหม ขณะเดียวกันยังได้นิพนธ์ตำรับตำราจำนวนมากมาย โดยตำราเหล่านั้นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและยกระดับวิถีชีวิตมุสลิมทั้งในพะฎอนีย์และโลกมลายูนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิเคราะห์ชีวประวัติของชัยคฺนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อทราบถึงการศึกษ บทบาท และคุณูปการของชัยคฺเพื่อจะได้เป็นแบบฉบับให้แก่เยาวชนคนรุ่นหลังสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาอันโดดเด่นของชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์

ผลการศึกษา

การศึกษานี้วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชัยคุดาวูด พบว่า เชื้อสายต้นตระกูล การกำเนิดครอบครัว การเสียชีวิต การศึกษา คณาจารย์และสถานศึกษา มัชฮับและอะกีดะฮ์ของชัยคุดาวูด ดังนี้

วิเคราะห์ชีวประวัติชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์

เชื้อสายต้นตระกูล

ชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์ (หลังจากนี้เรียกว่า ชัยคฺ) มีชื่อเต็มว่า ดาวูด บิน อับดุลลอฮ์บิน อิดริส อัลญาวี

อัลพะฎอนีย์ อัลมลายูวีย์ แต่คนในยุคหน้านั้นมักจะรู้จักชื่อของชัยคฺว่า โต๊ะชัยคุดาวูด พะฎอนีย์ (CheDaud, 2012: 15) หรือบางครั้งจะเรียกว่า “ชัยคุดาวูด วะลียุลลอฮ์” (Muhammad Saghir, 2000: 39) แต่ชื่อที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดในกลุ่มชาวมุสลิมและอุละมาอ์ทั้งในแหลมมลายูและแผ่นดินฮินญาซตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือ “ชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์” บิดาชื่อว่า ชัยคฺวันอับดุลลอฮ์ บิน ชัยคฺวันอิดริส บิน ชัยคฺวันสือนิก อัลกริสกี อัลพะฎอนีย์ (Muhammad Saghir, 2000: 3)

การกำเนิด

การกำหนดชดถึงปีเกิดของชัยคุดาวูดยังคงเป็นที่ถกเถียงกันระหว่างนักบันทึกประวัติศาสตร์ของชัยคฺ บางทัศนะระบุว่าชัยคฺเกิดในปี ฮ.ศ. 1133 บางทัศนะระบุว่าเกิดในปี ฮ.ศ. 1153 และบางทัศนะระบุว่าเกิดในปี ฮ.ศ. 1183 (Muhammad Saghir, 2000: 2 – 3, Fathy, 2013: 30, CheDaud, 2012: 15)

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ตัวเลขปีเกิดของชัยคุดาวูด อัลพะฎอนีย์ตามที่บันทึกโดยผู้บันทึกชีวประวัติของชัยคฺมีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ 1133, 1153 และ 1183 เมื่อสังเกตแล้วก็จะพบว่า ตัวเลขที่แตกต่างกันคือตัวเลขที่อยู่ในหลักสิบของปีเกิดของชัยคฺเท่านั้น นั่นคือตัวเลข 3, 5 และ 8 ส่วนตัวเลขอื่นๆ มีความเหมือนกันทุกตัวเลข ซึ่งการเขียนตัวเลขทั้งสามตัวนี้หากไม่ได้เขียนตัวบรรจงแล้วจะมีความคล้ายคลึงกันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเลข 3 กับ 8 จนอาจเข้าใจว่าเลขเดียวกันอาจเป็นไปได้ทั้งเลข 3, 5 หรือเลข 8

ส่วนสถานที่เกิดของชัยคุดาวูดนั้น บางทัศนะเห็นว่าชัยคฺเกิดที่บ้านปาเราะมัรฮูม และบางทัศนะเห็นว่าชัยคฺเกิดที่บ้านกรือเซะ (Ahamd Fathy, 2013: 30, CheDaud, 2012: 16, Muhammad Shaghir, 2000: 3) เมื่อพิจารณาในทางภูมิศาสตร์แล้วพบว่า บ้านกรือเซะกับบ้านปาเราะมัรฮูมเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ทำให้ผู้คนทั่วไปเข้าใจว่าทั้งบ้านกรือเซะและบ้านปาเราะมัรฮูมเป็นอาณาบริเวณหมู่บ้านเดียวกัน หากสังเกตแล้วจะเห็นได้ชัดว่าระหว่างบ้านกรือเซะกับบ้านปาเราะมัรฮูมห่างกันเพียงไม่กี่ร้อยเมตร อาจเป็นไปได้ว่าในอดีตบ้านเกิดของชัยคุดาวูดตั้งอยู่ระหว่างทั้งสองหมู่บ้านข้างต้น

แต่เมื่อพิจารณาถึงชื่อเสียงของสถานที่ระหว่างบ้านกรือเซะกับบ้านปาเรมร์ฮุมแล้ว ปรากฏว่าบ้านกรือเซะมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับมากกว่าบ้านปาเรมร์ฮุมด้วยเหตุนี้ หากว่าชัยคจะเกิดที่บ้านปาเรมร์ฮุม แต่ในมุมมองของคนทั่วไปแล้วสถานที่แห่งนั้นจะหมายถึงบ้านกรือเซะซึ่งเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงมากกว่า

ครอบครัวและบุตร

บุคคลหลายฝ่ายยอมรับว่าชัยคเป็นหมั่นจนไม่สามารถมีทายาทสืบทอดเจตนาธรรมณ์ความเป็นอุละมาอ์ของชัยคโดยตรงได้ ดังนั้น บุคคลที่สืบทอดเจตนาธรรมณ์ของชัยคคือ พี่น้องและลูกหลานของชัยค (CheDaud, 2012: 52) ด้วยเหตุดังกล่าวชัยคจึงได้อุปการะเลี้ยงดูชัยคัมหมัด บิน อิสมาอิลดาเวดีอัลพะฎอนีย์ นับตั้งแต่ยังเล็กเสมือนเป็นบุตรชายแท้ๆ ของชัยคส่วนสาเหตุที่ชื่อสกุลของชัยคัมหมัดปรากฏชื่อ ดาเวดีอัลพะฎอนีย์นี้เอง จึงทำให้บางคนเข้าใจว่าชัยคัมหมัดเป็นบุตรชายของชัยคดาเวดี แต่ความเป็นจริงแล้วดาเวดีที่ใช้กับชื่อมุหมัดนั้นก็เพื่อเป็นการตะบັรรุกหรือความเป็นสิริมงคลเท่านั้น (Muhammad Shaghir, 2000: 27 - 29)

การเสียชีวิต

หลังจากตลอดชีวิตของชัยคได้ทุ่มเทกับวิชาความรู้และหนทางของพระองค์อัลลอฮ์ขณะพำนักอยู่ที่เมืองฏอฮ์ฟิในวันพฤหัสบดี 22 เดือนเราะฎิบ ฮ.ศ. 1262 ด้วยวัย 79 ปี ชัยคจึงกลับสู่ความเมตตาของพระองค์อัลลอฮ์ (CheDaud, 2012: 53)

ผู้ศึกษาชีวประวัติของชัยคดาเวดีมีทัศนะที่ต่างกันเกี่ยวกับปีการเสียชีวิตของชัยคบางทัศนะเห็นว่าชัยคเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1262 และบางทัศนะเห็นว่าชัยคเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1265 (Ismail CheDaud, 2012, Ahmad Fathy, 2013, Muhammad Saghira, 2016) การขาดความชัดเจนของปีเกิดและปีการเสียชีวิตนี้เองจึงไม่อาจกำหนดชัดว่าชัยคมีอายุเท่าไร

เมื่อพิจารณาถึงอายุของชัยคแล้ว พบว่ามี 6 จำนวน คือ 79 82 109 112 129 และ 132 และเมื่อมาคำนวณการเกิดของชัยค จึงสามารถระบุอายุที่น่าเป็นไปได้มากที่สุดคือ ระหว่าง 70 - 100 ปี ทั้งนี้ โดยยึดอายุ

ของคนปกติทั่วไปคือ ระหว่าง 60 - 80 ปี หรือบางคนอาจจะมีอายุยืนถึง 100 ปี

ด้วยเหตุนี้เมื่อนำปีเกิดตามที่นักบันทึกชีวประวัติของชัยคระบุไว้ แล้วนำมาลบด้วยปีการเสียชีวิตของชัยคพบว่าอายุของชัยคที่ใกล้เคียงกับหะดีษของท่านเราะสุล ﷺ มากที่สุดคือ 79 ปี ดังหะดีษของท่านเราะสุล ﷺ ระบุว่า ประชาชาติของท่านจะมีอายุอยู่ระหว่าง 60 - 70 ปี (Ibn Hajar, 1958:11/240)

วิเคราะห์ประวัติการศึกษาของชัยคดาเวดี อัลพะฎอนีย์ การศึกษา

ชัยคดาเวดี อัลพะฎอนีย์ได้รับการปลูกฝังวิชาความรู้ศาสนาอิสลามในระดับพื้นฐานจากคุณปู่ของชัยคชื่อว่า ชัยควันอิตรีส อัลพะฎอนีย์ และบิดาของชัยคที่ชื่อว่า ชัยควันอับดุลลอฮ์ อัลพะฎอนีย์ ก่อนที่จะต่อยอดวิชาความรู้ยังสถานที่อื่นๆ (Muhammad Shaghir, 1990: 25) ชัยคได้มีโอกาสเล่าเรียนที่แผ่นดินเกิดเพียง 5 ปี กับอุละมาอ์พะฎอนีย์คือ ชัยคอับดุลเราะหมาน เปาฮุก อัลพะฎอนีย์ (Muhammad Shaghir, 1990: 5)

ด้วยความใฝ่ฝันและความมุ่งมั่นสูงที่จะศึกษาเล่าเรียนนี้เองจึงทำให้ชัยคต้องเดินทางต่อไปเพื่อศึกษาเล่าเรียนยังเมืองอาเจะห์กับชัยคัมหมัดชัยน อัลอาซี (Azyumardi Azra, 2004: 328) หลังจากศึกษาเรียนรู้กับท่านอาจารย์ผู้นี้ได้เพียง 2 ปี ชัยคจึงเดินทางต่อไปมุ่งสู่นครมักกะฮ์เพื่อศึกษาหาความรู้ในหลายแขนงวิชากับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในโลกอาหรับ

ขณะเดินทางไปยังนครมักกะฮ์นั้นชัยคมีอายุราวๆ 20 ปี โดยเริ่มออกเดินทางในปี ค.ศ. 1760 (Azyumardi Azra, 2004: 328 - 329) ชัยคได้ใช้เวลาศึกษาความรู้อิสลามที่นครมักกะฮ์นานถึง 30 ปี ณแผ่นดินหะรอมนี้เองชัยคได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญด้านหะดีษจำนวนหลายท่าน เช่น ชัยคัมหมัดอัสฮัด ชัยคอะหมัด มัรซูกีย์ และชัยคอัลบรอรอวีย์ (Zainal Abidin, 2001: 3) เพื่อให้ความรู้ที่ศึกษามีความครอบคลุมและลุ่มลึก ชัยคจึงเดินทางไปยังนครแห่งมะดีนะฮ์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ต่อไป โดยใช้เวลาศึกษานาน 5 ปี (Ahmad Fathy, 2013: 31)

การศึกษาของชัยคฺถือว่าเป็นวัฒนธรรม การศึกษาของอุละมาอ์ที่มักจะเริ่มต้นศึกษาความรู้ขึ้น พื้นฐานที่แผ่นดินเกิดกับครอบครัวและอาจารย์ในห้องเรียน โดยการศึกษาในขั้นนี้เป็นการวางรากฐานความรู้ อิสลาม และสิ่งสำคัญที่สุดคือ การศึกษาในขั้นนี้จะ เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้อัลกุรอานและวิชาอื่นๆ ตามลำดับ ความสำคัญ และวัฒนธรรมอีกประการหนึ่งของอุละมาอ์ ฆะฎอนียฺคือ การเดินทางไปศึกษาในต่างถิ่น จากถิ่นหนึ่ง ไปยังอีกถิ่นหนึ่งนั้น อันเป็นแนวทางของบรรดาอุละมาอ์ ผู้ยิ่งใหญ่ของอิสลาม เช่น อิมามชาฟีอียฺ อิมามอะหมัด และอิมามอัลฆะชะลีเย่ย์ เป็นต้น

คณาจารย์และสานุศิษย์

ชัยคฺดาอูด อัลฆะฎอนียฺได้รับการศึกษาจำนวน หลายแห่งและระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนาน ด้วยเหตุนี้เองคณาจารย์ที่ชัยคฺได้ศึกษาเรียนรู้นั้นจึงมีจำนวนหลายคนเช่นกัน นับตั้งแต่ชัยคฺศึกษาความรู้เบื้องต้นที่ฆะฎอนียฺ อาอะแจห์และฮิญาซ คณาจารย์ที่มีชื่อเสียงบางท่านของ ชัยคฺ อาทิ ชัยคฺอะฮฺมัด อุลลอฮฺ ชัยคฺมุหัมมัดซัยน อัลอาซีเย่ย์ ชัยคฺอะหมัดมัจซูกี ชัยคฺอือซา อัลบัจรอเวีย่ย์ ชัยคฺอับดุลศะเคาะมัด อัลฟาหลิมบานียฺ (Muhammad Shaghir, 2000: 5, Ahmad Fathy, 2013: 32, Zainal Abidin, 2001: 3)

สานุศิษย์ของชัยคฺจำนวนหลายคน ซึ่งต่อมาได้ กลายเป็นอุละมาอ์ที่ชื่อเสียงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ชัยคฺอะลีเย่ย์ อัลฆะฎอนียฺ ชัยคฺมุหัมมัดซัยน อัลฆะฎอนียฺ ชัยคฺมุหัมมัด ดาอูดียฺ ชัยคฺอับดุลศะเคาะมัด บุลัยจนดง ชัยคฺอิสมาอิลมิงกาเบา และชัยคฺมุหัมมัด อา มิน ญัมบียฺ (Ahmad Fathy, 2013: 44, Muhammad Shaghir, 2016: 42, CheDaud, 2012: 51)

จากการศึกษากับคณาจารย์ที่มีความรอบรู้ใน หลากหลายแขนงวิชา และหลากหลายสถานที่นี้ได้สร้าง จุดแข็งแก่ชัยคฺ จากความรู้และประสบการณ์ของ คณาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดนี้เองจึงทำให้ชัยคฺเป็นอุละมาอ์ที่ มีความสามารถในหลากหลายแขนงวิชาเช่นเดียวกันและ กลายเป็นอุละมาอ์ที่มีความทุ่มเท เสียสละในทางวิชาการ อย่างสูงส่งยิ่ง

อะกิตะฮฺและมัซฮับ

อุละมาอ์ของโลกมลายูโดยทั่วไปแล้วมักจะ ได้รับการสืบทอดเจตนารมณ์ทางอะกิตะฮฺและมัซฮับ สอดคล้องกับบรรพบุรุษคนก่อนๆ นั่นคือ การยึดมั่น

ในอะกิตะฮฺอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ ตามแนว ของอัลอ์ซออะรีเย่ย์ ส่วนการยึดถือมัซฮับทางฟิกฮฺคือ มัซฮับ อิหม่ามอ์ซฮาฟีอียฺ ด้วยเหตุนี้ เมื่อสังเกตเนื้อหาในหนังสือ ที่เขียนโดยชัยคฺแล้ว จึงปรากฏชัดเจนในปกหนังสือด้าน ในของหนังสือวัรุด อ์ซซะฮวาฮิรฺ ระบุชื่อของชัยคฺว่า ดาอูด อัลฆะฎอนียฺถือมัซฮับฮาฟีอียฺ และยึดอะกิตะฮฺตาม แนวทางอัลอ์ซออะรีเย่ย์ ซึ่งการยึดอะกิตะฮฺตามแนวทาง อัลอ์ซออะรีเย่ย์และมัซฮับฟิกฮฺอ์ซฮาฟีอียฺนั้นเกิดขึ้นอัน เนื่องมาจากการปูรากฐานโดยสมาชิกในครอบครัว ด้วย เหตุนี้การปูรากฐานดังกล่าวจึงมีอิทธิพลสำคัญต่อการยึด แนวทางอะกิตะฮฺและมัซฮับทางฟิกฮฺของอุละมาอ์นั้นๆ โดยปริยาย

การสอนศาสนาอิสลาม

บรรดากิจกรรมทางศาสนาอิสลามที่เป็นชีวิต จิตใจของชัยคฺดาอูดที่สำคัญ คือ การเขียนตำรับตำรา อิสลาม การสอนความรู้อิสลามแก่บรรดาสานุศิษย์ของ ชัยคฺ ทั้งที่มาจากฆะฎอนียฺและดินแดนอื่นๆ (CheDaud, 2012: 22) นอกจากนี้ที่ชัยคฺได้มีการสอนกิตาบาภายใน มัสยิดอัลหะรอหมแล้ว ครั้นที่ชัยคฺกลับยังฆะฎอนียฺชัยคฺยัง ได้ถือโอกาสปลูกบ้านหลังใหญ่แห่งหนึ่งไว้เป็นสาธารณ สมบัติ และเป็นสถานที่สำหรับการเรียนการสอนศาสนา อิสลามของชุมชน (Muhammad Shaghir, 2000: 11) การเป็นอุละมาอ์ของชัยคฺไม่เพียงแต่เสียสละชีวิตจิตใจ และเวลาเพื่อการสอนศาสนาตลอดชีวิตของชัยคฺเท่านั้น แต่ชัยคฺยังเสียสละทรัพย์สินสมบัติเพื่อศาสนาอิสลามและ สังคมมุสลิมอีกด้วย

ผลงานนิพนธ์ทางวิชาการ

ชัยคฺดาอูด อัลฆะฎอนียฺเป็นอุละมาอ์ที่มีความ โดดเด่นและมีชื่อเสียงมาก ผลงานนิพนธ์ของชัยคฺได้รับ การตีพิมพ์ทั้งในนครมักกะฮฺและประเทศอียิปต์ โดย ผลงานของชัยคฺจะครอบคลุมทั้งความรู้สาขาวิชาเตาฮีด ฟิกฮฺ ตะเศาะวูฟ และอื่นๆ หากเปรียบเทียบผลงานเขียน ของชัยคฺในภาษามลายูแล้ว คงไม่มีผู้ใดที่สามารถ เปรียบเทียบกับผลงานของชัยคฺได้ ทั้งนี้ ผลงานเขียนของ ชัยคฺมีความครอบคลุมนับตั้งแต่แขนงวิชาอูศูลุดดีน ฟิกฮฺ และตะเศาะวูฟ นอกจากนั้นยังรวมถึงวรรณกรรมศาสนา (AbdRazak, 2009: 37) ตำรับตำราทางด้านอูศูลุดดีนที่

เก่าแก่ที่สุดของชัยคฺ อาทิตี หนังสืออัตตุรฺ อัชชะมิน หนังสืออะกิตะฮฺ อัลญะวาฮิรฺ หนังสือวัรตุ อัชชะวาฮิรฺ เป็นต้นส่วนตำราด้านฟิกฮฺมีจำนวนมากมาย ตำราที่มีชื่อเสียงที่สุด อาทิตี หนังสือมุนยัต อัลมุค็อลลียฺ หนังสืออิฎุฮฺ อัลบับ เป็นต้น ส่วนตำราที่เป็นผลงานในสาขาตะเศวูฟ อาทิตี หนังสือกันซุลมินัน หนังสือมินฮาจญ์ อัลอาบิตีน (Ahmad Fathy, 2016: 10 - 12)

ผู้บันทึกชีวประวัติของชัยคฺมีทัศนะที่ต่างกันเกี่ยวกับจำนวนผลงานนิพนธ์ของชัยคฺบ้างเห็นว่าจำนวน 42 เล่ม บ้างเห็นว่าจำนวน 57 เล่ม และบ้างเห็นว่าจำนวน 66 เล่ม (CheDaud, 2012: 49, Azra, 2004: 334, Muhammad Shaghir, 2000: 13 - 27) จากผลงานนิพนธ์ในหลายแขนงวิชานั้น สามารถจำแนกออกเป็น 5 แขนงวิชาสำคัญๆ ดังนี้

1. แขนงวิชาเตาฮิด ผลงานเขียนของชัยคฺในแขนงวิชานี้จำนวน 11 เรื่อง เช่นหนังสือฎิยาอู อัลมูริด หนังสืออัตตุรฺ อัชชะมิน และหนังสืออัลบะฮฺญะตุ อัลसानิยะฮฺ เป็นต้น

2. แขนงวิชาฟิกฮฺ ผลงานเขียนของชัยคฺในแขนงวิชานี้อย่างน้อย 21 เรื่อง เช่น หนังสือบุฆยะตุ อัลญุลาบ หนังสืออัชชะยฺคุ วัชชะบาอิหฺ เป็นต้น

3. แขนงวิชาตะเศวูฟ ผลงานเขียนของชัยคฺในแขนงวิชานี้จำนวน 12 เรื่อง เช่น หนังสือวะชาะฮฺ อัลอัรอรฺ หนังสือมุก็อดติมะฮฺ อัลกุบรอ และหนังสือมินฮาจญ์อัลอาบิตีน เป็นต้น

4. แขนงวิชาประวัติศาสตร์ ผลงานเขียนของชัยคฺในแขนงวิชานี้จำนวน 7 เรื่อง เช่นหนังสือตาริค ฬะฎอนิยฺและหนังสืออัลมุสวัตตะฮฺ เป็นต้น

5. แขนงวิชาอื่นๆ ที่ชัยคฺได้เขียนไว้จำนวน 12 เรื่อง อาทิตี หนังสือกัซฟุ อัลฆุมมะฮฺ หนังสือกัยฟิยาต เคาะตัม อัลกุรอาน และหนังสือตันบีฮฺ อัลฆอฟิลีน

ด้วยความบะเราะกะฮฺและความอิคลาศของชัยคฺ อีกทั้งความสูงส่งของเนื้อหาในตำราตัวเอง จึงทำให้ตำราตำราทางวิชาการที่ชัยคฺผลิตขึ้นมาจำนวนมากมาย นั้นยังคงแพร่กระจายไปทั่วโลกมลายู และยังคงได้รับการสืบสานต่อเนื่องกันมาอย่างไม่ขาดสาย อันเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและการยอมรับของสังคมมุสลิม

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาอันโดดเด่นของชัยคฺดาูด อัลฬะฎอนิยฺ ผู้ศึกษาได้ข้อค้นพบสิ่งที่สำคัญๆ ดังนี้

นักบันทึกประวัติของชัยคฺมีทัศนะเกี่ยวกับปีเกิดและปีการเสียชีวิตของชัยคฺแตกต่างกันว่า ชัยคฺเกิดในปี ฮ.ศ. 1133 1153 และ 1183 (Muhammad Saghir, 2000: 2-3, Ahmad Fathy, 2013: 30, CheDaud, 2012: 15) และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1262 และ ฮ.ศ. 1265 (CheDaud, 2012: 53, Muhammad Saghir, 2016: 24) แต่ผู้ศึกษาเห็นว่า ชัยคฺน่าจะเกิดในปี 1183 และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1262 เมื่อนำตัวเลขปีเสียชีวิตของชัยคฺ คือ ฮ.ศ. 1262 มาลบด้วยตัวเลขปีเกิดคือ ฮ.ศ. 1183 แล้ว อายุของชัยคฺจะเท่ากับ 79 ปี ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าอายุของชัยคฺมีความสอดคล้องและใกล้เคียงมากที่สุดกับหะดีษของท่านเราะฮะลุล ฎ็ะ ซึ่งระบุว่า คนปกติทั่วไปจะมีอายุระหว่าง 60 - 70 ปี (Ibn Kathir, 1999: 11/240)

จากผลการศึกษาข้างต้นจึงเห็นว่า ชัยคฺเป็นบุคคลที่เกิดมาจากตระกูลอุละมาอ์ฬะฎอนิยฺที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกันสายตระกูลของชัยคฺทั้งฝ่ายบิดาและมารดา มีเชื้อสายที่มีความโดดเด่นในสังคมฬะฎอนิยฺ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชัยคฺเป็นบุคคลที่มีความเฉลียวฉลาดจนกลายเป็นอุละมาอ์ที่ยิ่งใหญ่ของโลกมลายู ไม่ต่างไปจากอุละมาอ์อิสลามคนสำคัญๆ อาทิ อิมามอบูหะนีฟะฮฺ อิมามมาลิก อิมามอัชชาฟีอียฺ และอิมามอะหมัด ท่านเหล่านี้เป็นบุคคลที่มาจากสายตระกูลอุละมาอ์

จากการศึกษาชีวประวัติการศึกษาของชัยคฺผู้ศึกษาได้ข้อค้นพบสิ่งที่สำคัญว่า ชัยคฺเติบโตในบรรยากาศแห่งอิสลาม การศึกษาของชัยคฺเริ่มต้นด้วยการได้รับการปลูกฝังความรู้จากสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวเป็นอุละมาอ์และมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ดังที่ Azyumardi กล่าวว่า ชัยคฺเริ่มต้นการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอุละมาอ์ที่เป็นบิดามารดาและเครือญาติจากนั้นจึงเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนกับอาจารย์ที่เมืองอาเงะห์ เมืองมังกะฮ์ และมะดีนะฮฺตามลำดับ Azyumardi Azra, (2004) ด้วยระยะเวลาที่ยาวนานนี้เองจึงทำให้ชัยคฺได้กลายเป็นอุละมาอ์ที่มีความรู้สูงส่ง และได้

นิพนธ์ตำราอิสลามในแขนงวิชาสำคัญๆ จำนวนมากมาย เพื่อเผยแพร่หลักคำสอนศาสนาอิสลามแก่สังคม โดยเฉพาะสังคมมุสลิมในโลกมลายูได้รับรู้หลักคำสอนของศาสนา

การศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาของ ชัยคุคก็เพื่อให้เห็นถึงความโดดเด่นในด้านการศึกษา ตลอดจนผลงานนิพนธ์อันมากมายของชัยคุค อันเป็นแบบอย่างที่สำคัญแก่คนรุ่นหลังจะได้นำมาเป็นแบบฉบับในการศึกษาและสร้างคุณูปการแก่สังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป

ชัยคุคดาอุดถูกกำเนิดในแผ่นดินพะฎอนีย์ ตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 โดยผู้บันทึกประวัติยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกันถึงสถานที่เกิดและปีเกิดของชัยคุค ชัยคุคเกิดมาในตระกูลนักปกครองและอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงของพะฎอนีย์ โดยได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากครอบครัว เมื่อถึงวัยอันควรชัยคุคจึงได้แต่งงานกับหญิงสาวตระกูลอุละมาอ์เช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากชัยคุคเป็นหมั้นจึงไม่อาจมีบุตรได้ กระนั้นชัยคุคได้นำหลานชายมาเป็นบุตรบุญธรรม และเลี้ยงดูจนต่อมาได้กลายเป็นอุละมาอ์พะฎอนีย์ที่มีชื่อเสียงของโลกมลายู หลังจากที่ชัยคุคได้ทุ่มเทศึกษาเรียนรู้อย่างยาวนานจนกลายเป็นอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียง และทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนประจำมัสยิดอัลหะรอม ตลอดชีวิตของชัยคุคได้อุทิศตนบนเส้นทางวิชาการจนถึงวาระสุดท้าย และเสียชีวิต ณ นครมะกะฮ์

ประวัติการศึกษาของชัยคุคเบื้องต้นของชัยคุคได้รับการปลูกฝังความรู้และการศาสนาในระดับพื้นฐานจากสมาชิกครอบครัวซึ่งเป็นอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงของพะฎอนีย์ หลังจากนั้นชัยคุคได้เดินทางเพื่อศึกษาเรียนรู้กับคณาจารย์ที่เมืองอาเจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย ต่อมาชัยคุคได้เดินทางเพื่อเพิ่มพูนความรู้กับคณาจารย์จำนวนหลายท่านที่นครมะกะฮ์ และนครมะดีนะฮฺ หลังจากชัยคุคได้ใช้เวลาในการศึกษาหาความรู้อย่างยาวนานจนสำเร็จการศึกษา และได้รับการเชื้อเชิญให้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำมัสยิดอัลหะรอม ขณะเดียวกันยังได้นิพนธ์ตำราตำราที่มีชื่อเสียงจำนวนมากมาย ปัจจุบันตำราเหล่านั้น

ยังคงใช้เป็นตำราหลักของสถาบันการศึกษาปอเนาะทั้งในพะฎอนีย์และประเทศเพื่อนบ้าน

การศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาของชัยคุคก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของชัยคุค ทั้งทางด้านการศึกษาและการทุ่มเทต่อวงการวิชาการแห่งอิสลามสอดคล้องกับอุละมาอ์สำคัญๆ ของโลกอิสลาม อันจะได้เป็นแบบอย่างที่สำคัญแก่คนรุ่นหลัง เพื่อนำมาเป็นแบบฉบับในการศึกษาเล่าเรียน และสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมและประชาชาติทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาระเบียบวิธีการนิพนธ์แขนงวิชาเตาหีดฟิถ์ และตะเศาว์ฟของชัยคุคดาอุด อัลพะฎอนีย์

เอกสารอ้างอิง

- ‘Abd Razak Mahmud. 2009. Bunga Rampai Persuratan Melayu Wilayah Timur: Sejarah, Pemikiran dan Karya. Kota Bharu Kelantan: Pustaka Aman Press SDN. Bhd.
- Abu al-Fida, Isma‘il Bin Kathir. 1999 - 1420. Tafsir al-Quran al-‘Azim. Dar al-Taiyibah linnashr wa al-Tawzi‘.
- Ahamd Fathy al-Fathoni. 2013. Ulama Besar Dari Fathoni. Kota Bharu Kelantan: Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.
- Ahamd Fathy al-Fathoni. 2016. Kitab Jawi Patani Sehingga 1940: Sejarah, Cukupan dan Wewenang. Seminar “Patani Di Alam Melayu: Sejarah, Sastra dan Dunia Islam Semasa” Kolej Pengajian Islam, Universiti Songkla. 2 – 3 April 2016.
- Ahmad Bin Hajar al-‘Asqalaniy. 1958. Fath al-Bariy Sahrh Sahih al-Bukhariy. Beirut: Dar al-Ma‘arif.

- Ahmad Muhammad Nur. 2001. Sirah wa Munaqib al-'Alim al-Jalil Fadilah al-Syeikh Muhammad Nur al-Fatani Min 'Ulama al-Masjid al-Haram bi Makkah al-Mukarramah fi al-Qarn al-Rabi'. Jeddah Saudia Arabia: s.n.
- Anwar Zainal Abidin. 2001. Formasi Ulama Patani. Nadwah Ulama Nusantara 1, Prince of Songkla University.
- Azymardi Azra. 2004. Jaringan Ulama Timur Tengah dan Kepulauan Nusantara Abad XVII & XVIII. Jakarta: Kencana Prenada Media Group.
- Ismail CheDaud. 2012. Tokoh – tokoh Ulama' Semenanjung Melayu (1). Kota Bharu Kelantan. Pustaka Aman Press Sdn. Bhd.: Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.
- Wan Muhammad Saghir. 1990. Syeikh Daud Bin Abdullah al-Fatani Ulama' dan Pengarang Terulung Asia Tenggara. Kuala Lumpur: Khazanah Fataniyyah.
- Wan Muhammad Saghir. 2000. Penyebaran Islam & Silsilah Ulama Sejagat Dunia Melayu Jilid 10. Kuala Lumpur: Khazanah Fataniyyah.
- Wan Muhammad Saghir. 2016. Syeikh Daud Bin Abdullah al-Fatani Ulama' dan Pengarang Terulung Asia Tenggara. Kuala Lumpur: Khazanah Fataniyyah.